

IJTIMOY SOLIQ TO'LOVI HAQIDA: IMTIYOZLAR, YANGILIKLAR

Nasriyeva Dilafruz Muhiddinovna

*Buxoro muhandislik texnologiyasi instituti
huzuridagi Shofirkon qishloq xo'jaligi mahsulotlari
texnologiyasi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ijtimoiy soliq, uning mohiyati, Ijtimoiy soliq to'lovchilari, ijtimoiy soliqni hisoblab chiqarish va uni to'lash tartibi, Ijtimoiy soliq to'g'risida yangi qabul qilingan Nizom, uning mohiyati va ta'siri haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy soliq, Yagona ijtimoiy to'lov, xodimlar mehnatiga haq to'lash, soliq stavkalari, soliq bazasi, Yangi Nizom, yangi atamalar

Ijtimoiy soliq tushunchasi bugungi kunda buxgalteriya sohasida eng ko'p tilga olinadigan tushunchaga aylandi. Amaldagi Soliq Kodeksining qabul qilinishi bilan yagona ijtimoiy tolov o'rniga Ijtimoiy soliq tushunchasi kirib keldi. Ushbu soliq mohiyatiga ko'ra bevosita soliq hisoblanadi.

SKning 402-moddasida Ijtimoiy soliqning soliq to'lovchilari deb quyidagilar belgilab qo'yilgan:

- O'zbekiston Respublikasining yuridik shaxslari;
- O'zbekiston Respublikasida faoliyatni doimiy muassasa orqali amalga oshiruvchi O'zbekiston Respublikasi norezidentlari bo'lgan yuridik shaxslar, chet el yuridik shaxslarining vakolatxonalari va filiallari;
- Jismoniy shaxslarning ayrim toifalari.

SKning 403-moddasiga binoan, ish beruvchining xodimlar mehnatiga haq to'lashga doir xarajatlari ijtimoiy soliqning soliq solish ob'ekti hisoblanadi. Ya'ni: - mehnatga haq to'lasning qabul qilingan shakllari va tizimlariga muvofiq ishbay narxlardan, tarif stavkalaridan va mansab maoshlaridan kelib chiqqan holda hisoblab chiqarilgan ish haqi;

- Ilmiy daraja va faxriy unvon uchun ustamalar;
- Rag'batlantirish xususiyatidagi to'lovlar;
- Kompensatsiya to'lovlari;
- Ishlanmagan vaqt uchun haq to'lash
- Boshqa mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlar.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida ishlash uchun chet ellik xodimlar bilan ta'minlash yuzasidan xizmatlar ko'rsatishga doir shartnomalar

bo'yicha O'zbekiston Respublikasi norezidenti bo'lgan yuridik shaxsga to'lanadigan chet ellik xodimlarning daromadlari ham soliq solish ob'ektidir.

Jismoniy shaxslarning ayrim toifalari uchun ular tomonidan tadbirkorlik faoliyatini va (yoki) yakka tartibdagi mehnat faoliyatini amalga oshirish soliq solish obyekti qilib belgilangan.

Xo'sh, Ijtimoiy soliq bo'yicha soliq bazasi qanday aniqlanadi?

Masalan, Ish beruvchi xodimga noyabr oyi uchun 5 mln. so'm miqdoridagi daromad to'laydi, shundan:

mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlari – 3 mln.so'm;

Ta'til uchun – 1 mln.so'm;

xodimlarning avtoto'lovi ijarasi uchun to'lov – 500 ming so'm;

moddiy yordam – 500 ming so'm.

Ijara to'lovi va moddiy yordam mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlarga kirmaydi, shuning uchun soliq bazasi 4 mln so'mni tashkil etadi.

Ijtimoiy soliq stavkalari, agar ushbu Kodeksning 408-moddasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, quyidagi miqdorlarda belgilanadi:

T/r	Soliq to'lovchilar	Soliq stavkalari, foizlarda
1.	Soliq to'lovchilar, bundan 2 — 4-bandlarda nazarda tutilganlar mustasno	12
2.	Budjet tashkilotlari	25
3.	“SOS — O'zbekiston Bolalar mahallalari” uyushmalari	7
4.	Ixtisoslashtirilgan sexlar, uchastkalar va korxonalarda ishlovchi nogironligi bo'lgan shaxslar mehnatidan foydalanuvchi soliq to'lovchilar	4,7

Soliq to'lovchilarning ayrim toifalari uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan pasaytirilgan soliq stavkalari belgilanishi mumkin

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 dekabrda "O'zbekiston Respublikasining «2020 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida»gi qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4555-son Qaroriga muvofiq, 2020 yil 1 yanvardan boshlab ijtimoiy soliq summasi belgilangan tartibga muvofiq davlat maqsadli jamg'armalari bilan O'zbekiston Respublikasi

Kasaba uyushmalari federatsiyasi Kengashi o'rtasida quyidagi miqdorlarda taqsimlanadi:

Soliq hisoboti soliq hisobida turilgan joydagi soliq organlariga soliq to'lovchi tomonidan ortib boruvchi yakun bilan har oyda hisobot davridan keyingi oyning 15 kundan kechiktirmay, yil yakunlari bo'yicha esa yillik moliyaviy hisobot topshiriladigan muddatda taqdim etiladi

O'zbekiston Respublikasida faoliyatni doimiy muassasa orqali amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasining norezidentlari bo'lgan yuridik shaxslar tomonidan yil yakunlari bo'yicha soliqning hisoboti hisobot yilidan keyingi yilning 25 martiga qadar taqdim etiladi.

Soliqni to'lash har oyda hisobot davridan keyingi oyning 15 kundan kechiktirmay, yil yakunlari bo'yicha esa yillik moliyaviy hisobot topshiriladigan muddatdan kechiktirmay amalga oshiriladi.

Bugungi kunda davlatimiz tomonidan ijtimoiy soliqlarga ham imtiyozlar ajratilgan. Prezident [qaroriga](#) ko'ra, **2022 yil 1 apreldan 2025 yil 1 yanvarga qadar** chakana savdo va umumiy ovqatlanish, mehmonxona (joylashtirish) xizmatlari, avtotransportda yo'lovchi va yuk tashish, transport vositalarini ta'mirlash va ularga texnik xizmat ko'rsatish, kompyuter xizmatlari, maishiy texnikani ta'mirlash, agro va veterinariya xizmatlarini ko'rsatuvchi hamda ko'ngilochar maskanlarda xizmatlar ko'rsatuvchi tadbirkorlik subyektlari uchun ijtimoiy soliq stavkasi **1 foiz etib belgilanadi.**

Bunda:

- mazkur soliq imtiyozi tadbirkorlik subyektlari tomonidan, agar ularning mazkur kichik badda ko'rsatilgan faoliyat turlarini amalga oshirishdan olgan daromadlari joriy hisobot (soliq) davri yakunlari bo'yicha jami daromadning kamida 60 foizini tashkil etsa, qo'llaniladi;

- mazkur kichik badda ko'rsatilgan faoliyat turlari bilan shug'ullanuvchi tadbirkorlik subyektlari tomonidan xodimlar sonini yashirish holatlari aniqlanganda, mazkur soliq imtiyozining amal qilishi to'xtatiladi hamda qonunchilikda belgilangan moliyaviy sanksiyalar qo'llaniladi;

Bir necha kun oldin Vazirlar Mahkamasining 661- sonli qaroriga ko'ra, Ijtimoiy soliqni taqsimlash, pensiya va boshqa to'lovlarni to'lash uchun ajratilgan xarajatlarni qoplash tartibi to'g'risidagi Nizom tasdiqlandi. Unga ko'ra, Ijtimoiy soliq soliq to'lovchilar tomonidan hisobot oyi uchun hisoblangan ish haqi fondi va soliq stavkalaridan kelib chiqqan holda, mustaqil ravishda hisoblab chiqariladi. Ijtimoiy soliqni to'lash uchun mablag'lar Yagona g'azna hisobvarag'iga o'tkaziladi.

Ijtimoiy soliqning hisoblab yozilishi va o'tkazilishi har oyda hisobot davridan keyingi oyning 15 kunidan kechiktirmay, yil yakunlari bo'yicha esa – keyingi yilning 15 fevralidan kechiktirmay amalga oshiriladi.

Pensiya jamg'armasining pensiyalarni to'lashga ajratilgan xarajatlari yuridik shaxslar tomonidan o'z vaqtida qoplanmagan taqdirda, har bir kechiktirilgan kun uchun qarzdorlik summasining 100 foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda penya undiriladi.

Ushbu yangi Nizom 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi doirasidagi maqsadlarga erishishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksi. 2019 yil, 30 dekabr
2. Ijtimoiy soliqni taqsimlash, pensiya va boshqa to'lovlarni to'lash uchun ajratilgan xarajatlarni qoplash tartibi to'g'risidagi Nizom. 2023 yil, 14 dekabr.
3. www.lex.uz
4. Buxgalter.uz telegram sahifalari